

prosvetni delavec

Pedagoška služba danes in jutri

avtoritarnega nadzora k poudarjeni svetovalni in razvojni vlogi

V zadnjem času je opaziti v prostosti povečano zanimanje za pedagoške službe, zlasti za njihovo vlogo v procesu preobrazbe vzgoje in izobraževanja. Ob razmisli jih tudi pohvalah za njihovo delo so vedno določeni kritični pogledi na dosežke tega dela. Kritična razmišljanja navajajo pomanjkljivosti in predloge, kaj izboljšati. Med temi za slabo opravljene ali neopravljene naloge je v teh dneh slišati predvsem tri: najprej zakon o pedagoški službi, ki da otežuje učinkovitost dela, šibka kadrovska zasedba v pedagoški službi in prehitro ko-

rejenje vedno in v zahtevnih strokovnih nalogah. Če pristojni temu še to, da je zavod za šolstvo »produkt okoliščin, objektivne danosti«, kar je bilo rečeno strokovnem svetu SR Slovenije, skorajda ni videti rešitve iz druge, vsaj tako dolgo, dokler ne bo »nekdo« vseh teh objektivnih ovir odpravil. Vendar: Ali lahko dopustimo, da se v nasprotni (v izvajalcih nalog pedagoške službe in uporabnikih njenih storitev) zasidra iz takega razmišljanja izhajajoč občutek nezaupanja, ki nas pasivizira in nam na pričakovane rešitve problemov zunaj in mimo nas? Uvodoma želim odpreti dve kritični razmišljanji:

— Zagatni položaj v zvezi z delovanjem in učinkovitostjo pedagoške službe kaže res delno razumeti kot razvojno nujnost, saj so se razmere v vzgoji in izobraževanju v zadnjih letih pomembno spremenile. Zato bi bilo nujno strniti ustvarjalne sile, ki tu lahko pomagajo, da bi ta služba v novih razmerah čim bolj izvajala svojo vlogo. Pomembno je in nujno, da se dogovorimo in dogovorimo, kaj ta pedagoške službe danes zares delimo, pričakujemo, potrebujemo. Odgovori na ta vprašanja niso niti enotni niti preprosti. Kazalo bi pač, da zadeve odgovorno izoblikujemo in uskladimo pogleda.

— Ne kaže podpirati niti enostranskih priznanj niti vseh kritik dela pedagoške službe, ne da bi probleme določene razčlenili iz več vidikov. Zakon o pedagoški službi, preobilica strokovnih nalog, premalo kadrov na Zavodu SRS za šolstvo res ovirajo njegovo delo. A ob tem se vsiljujejo tudi te misli:

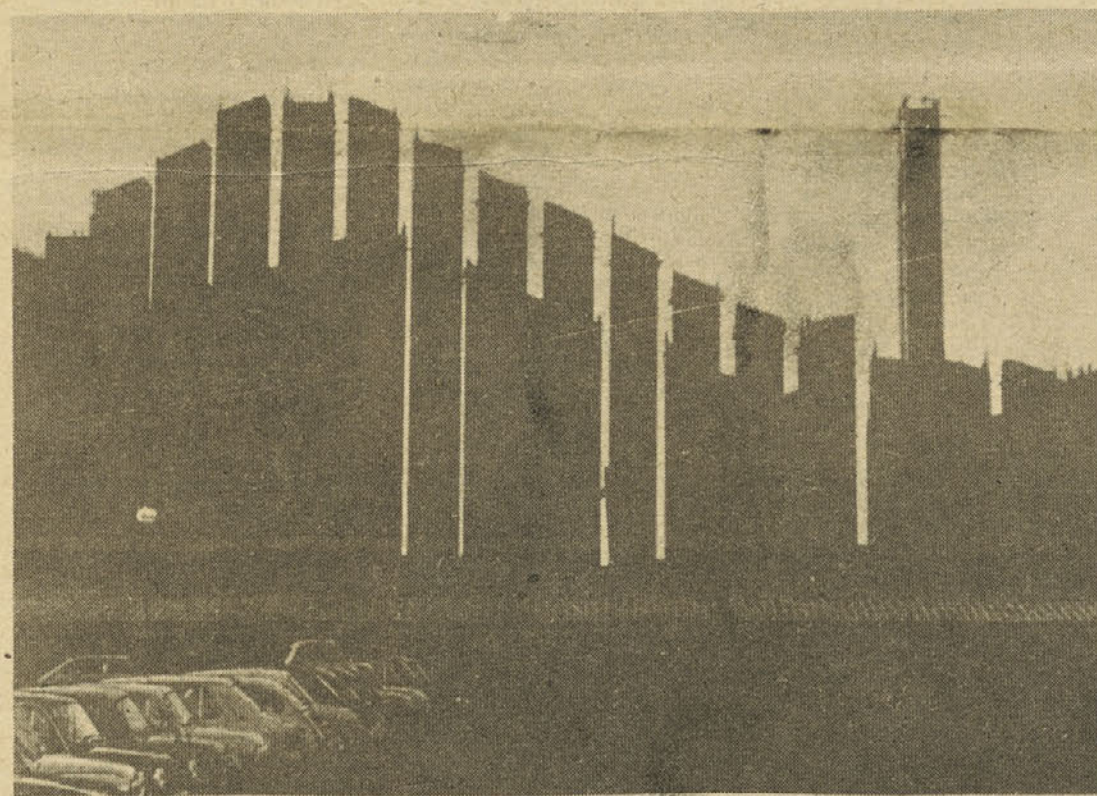
Ali smo res izčrpali vse možnosti zdajšnjega zakona o pedagoški službi, če se že nanj izgovarjamo? Ob kritiki, da je delo pedagoške službe preveč nadzorno, ne kaže spregledati dosežke zdajšnjega »starega« zakona, da »pedagoška služba tudi usmerja in pospešuje vzgojno-izobraževalno dejavnost«.

kako je dostikrat usmerjeno delo pedagoških svetovalcev. Kadar je težišče tega dela predvsem na zbiranju in obdelavi raznih podatkov, imamo lahko dvakrat več delavcev, pa je kaj malo verjetno da bodo dosežki njihovega dela ustreznejši in uporabnejši, za usmerjanje in pospeševanje učinkovitejše vzgojno-izobraževalne dejavnosti.

Ob ugotavljanju, da zavodu nalagajo vedno nove naloge, pa

teno, kratkovidno in ne more ničesar in nikomur koristiti. Nemogoče pa je tudi odgovornost za vse nerešene probleme delovanja pedagoške službe naprtiti le delavcem te službe. Zavzemam se za odprte razprave, v katerih naj bi razčistili poglede, pretresli izkušnje in se dogovorili za učinkovitejši nastop. V nadaljevanju se želim z nekaterimi našimi razmišljanji — to je z razmišljanji območne organizacij-

olajševali njene procese. Šole med temi subjekti posebej podčrtujejo vlogo in vpliv samoupravnih interesnih skupnosti, kadrovskih šol, komitejev za družbene dejavnosti pri občinskih skupščinah in seveda Zavoda SRS za šolstvo. Zelo pomembna je konkretna dejavnost, delovanje vsakega izmed omenjenih subjektov posebej. Vendar če ni zagotovljeno delovanje vsakega dejavnika posebej,

Maks Horvat: Arhitektura

je treba tudi vedeti, ali je modro temu strokovnemu subjektu jemati pravico in dolžnost, da tudi sam strokovno oceni, katerim nalogam dati prednost. Če tu pedagoške službe ne opredelimo kot dejavnega strokovnega subjekta, se lahko zgodi, da vsa nova »naročila« pristeva k prejšnjim, obseg dela s tem mehanično narašča, nihče pa ne razčleni, ali so ta naročila upravičena. Tako se seveda lahko dogaja, da sicer vsi preveč delamo, nismo se pa še ustrezneje strokovno lotili tistih nalog, ki so za olajševanje procesov v praksi najnujnejše. Selektivni prijem in prednostno opredeljevanje nalog je nujno. To pa ne bi smel biti le odsev interesa (naročil) neposrednih uporabnikov naših storitev, temveč tudi dosežek strokovno poglobljenih predlogov Zavoda SRS za šolstvo in drugih strokovnih, razvojno-proučevalnih subjektov. Absolutnih in samo objektivnih razlogov za slabše opravljanje ali neopravljanje naloge pedagoške službe najbž ne bomo našli. Izločiti subjektivni dejavnik, to je odgovornost za takó ali drugače opravljeno delo, odgovornost za način, kako se organizirati in izpeljati delovne naloge, je nepo-

ske enote Koper — vključiti v razpravo o vlogi in delovanju pedagoške službe.

Praksa zaostaja za razvojem

Ko spremljamo življenje in delo vzgojno-izobraževalnih organizacij, ugotavljamo napredek, uspehe, pa tudi težave in pomanjkljivosti pri njihovem delu. Vemo, katere vsebine, katere delovne naloge povzročajo največje zadržke tako v pedagoških kolektivih kot tudi pri vzpostavljanju nujnih stikov z družbenim okoljem. Ugotavljamo, katere težave so take narave, da jih bodo vzgojno-izobraževalne organizacije ob ustreznejšem organiziranju svojega dela zmogle rešiti same, katere pa so zahtevnejše in terjajo učinkovitejšo sodelovanje drugih dejavnikov. Tu je takoj aktualen problem, na katerega nas vzgojno-izobraževalne organizacije večkrat opozarjajo: Gre za vprašanje, kako naj bodo strokovni in drugi subjekti, ki se ob vzgojno-izobraževalnih organizacijah vključujejo v reformna prizadevanja, med seboj povezani, usklajeni, da bodo preobrazbo pospeševali in

hkrati pa ustrezno povezovanje, sodelovanje in usklajevanje med njimi, nastajajo v neposredni praksi nepotrebni zapleti. Najbolj pa to občutijo vzgojno-izobraževalne organizacije. Delavci naše enote že dalj časa opažamo probleme v zvezi z delovanjem posameznih omenjenih subjektov ter njihovega medsebojnega povezovanja in usklajevanja. Menimo, da imajo ta vprašanja tolikšno težo, da terjajo globljo analizo in ustrezne odgovore.

Ob tem pa nas še posebej angažira razmišljanje o nas samih, o vlogi našega dela, o vlogi pedagoške službe kot take. Našli smo knjižico Klonimira Škalca Školska inspekcija iz leta 1958. Pogledi na družbeno-pedagoško funkcijo nadzorne službe in njeno metodiko dela so v njej v marsičem veliko naprednejši, sodobnejši kot naša današnja praksa. Zanimivo je v knjižici reševanje posameznih vprašanj o vlogi in delovanju te službe, ki so še vedno aktualna. Med drugim je posebej zanimivo opredeljevanje vloge obeh notranjih sestavin pedagoško nadzorno-svetovalne službe — gre za nadzor (kontrolno) in svetovanje in odnos med njima. Tu se izostruje

Med drugim preberite

- KRITIČNI POGLEDI NA ŠOLSKO STVARNOST, str. 2
- REFORMA NE ZMORE ČUDEŽEV, str. 3
- ZA SODOBNEJŠE USMERJANJE V IZOBRAŽEVANJE IN DELO, str. 4
- MESEC POKLICNIH ODLOČITEV, str. 4
- SVETLOBA ČRNEGA ZLATA, str. 6
- ISKANJE SKUPNE POTI ZA BOLJŠO PREDŠOLSKO IN ŠOLSKO VZGOJO, str. 7
- NEKDAJ NEPRILJUBLJENI PREDMETI — PRIKUPNEJŠI, str. 8
- POTI MED PISATELJI IN KNJIGAMI, str. 9

dvoje pogledov: v prvem primeru je ta služba razumljena kot avtoritativni subjekt, ki bdi nad zakoni in predpisi. V drugem primeru, ki je ustreznejši današnjim spremenjenim odnosom na področju vzgoje in izobraževanja, pa je pedagoška služba opredeljena kot tisti subjekt, ki sodeluje z drugimi pri izvajanju skupnih nalog na vzgojno-izobraževalnem področju, skupaj s pedagoškimi delavci in drugimi subjekti razčlenjuje delo, ugotavlja in pomaga ugotavljati probleme, nakazuje vire in vzroke pojavov in jih pomaga reševati. Tu seveda odpove upravno-administrativna narava nadzora in uradniški način tega dela. Tudi nadzorni element v delu pedagoške službe je treba nasloniti na pedagoško, strokovno in humano podlago, kar bo lahko okrepiło njeno učinkovitost. Pedagoška služba bi morala bolj kot doslej pomagati pedagoškim delavcem pri reševanju najpomembnejših problemov v vzgojno-izobraževalni organizaciji in še posebno problemov dela pedagoških delavcev samih. Ob tem je pomembno, da svoje delo osredotoči na sistematično reševanje tistih bistvenih problemov, ki bodo najbolj spreminjali vzgojno-izobraževalno delo glede na sodobne zahteve. Pedagoška služba pa pri tem ne more biti učinkovita, če ne bo strokovno kakovostno usposobljena, če njeno delo ne bo naslonjeno na solidno znanstveno podlago — pedagoško in strokovno. Morala bi biti sposobna, da pomaga spreminjati delo in ljudi, rušiti konzervativna pojmovanja in uveljavljati sodobno, napredno vzgojno-izobraževalno delo po načelih reforme.

Naloge, ki naj bi imele prednost

Če prisluhnemo pobudam, predlogom, stališčem, ki izhajajo iz okolja, kjer delujemo, kaže da bo morala naša služba s svojim delom boljše kot doslej zadostiti predvsem naslednjim zahtevam:

● Imeti bo morala ustreznejši (strokovno) bolj poglobljen vpogled v dogajanje na področju vzgoje in izobraževanja, in sicer: — vsak trenutek bo morala poznati dogajanje pri uresničevanju tistih vsebinskih nalog, ki so strateško pomembne za doseganje smotrov preobrazbe (pri tem bo treba bolj selektivno opredeliti vsebine, ki jih bomo spremljali);

— na podlagi poglobljene spremljave preobrazbe bo morala biti sposobna za ugotavljanje dosežki ustrezneje seznanjati javnost, nakazovati odprte probleme in poti za njihovo reševanje.

● Pedagoška služba se bo morala bolj organizirati in usposobiti za to, da bo lahko trdnjeji pedagoški vzvod za tista vsebin-

ska vprašanja preobrazbe, ki so strokovno zahtevnejša in povzročajo v neposredni praksi resnejše ovire in težave.

● Pedagoška služba bi morala biti strokovno usposobljena in usmerjena pri svojem delu tako, da se bo v neposrednih stikih z okoljem (z vzgojno-izobraževalnimi organizacijami in drugimi subjekti) zmogla strokovno še bolj ustrezno odzivati, pomagati, svetovati. Doslej je pri delu vse preveč ugotavljala le stanje, zbiral podatke in opozarjala na probleme.

Da bi pedagoška služba te zahtevne naloge lahko obvladovala, je nujno najprej izoblikovati vsebine, ki bi morale biti osrednji predmet opazovanja in strokovnega dela. To opredeljujem kot prvi in temeljni pogoj za večjo učinkovitost. Določitev teh vsebin pa zagotavlja le resno in zavzeto strokovno delo. Del teh vsebin bi moralo obsegati tiste temeljne naloge, ki jih bomo strokovno poglobljali in spremljali v vsej Sloveniji. Za ta del nalog se pravkar pripravlja operativni program za leto 1983.

Drugi del nalog obsega vsebine, ki so posebna potreba posameznih območij. V naši enoti smo ta del vsebin izoblikovali in obravnavali s pedagoškimi vodji osnovnih in srednjih šol konec novembra lani. Če je opredelitev obeh vrst vsebin nastala po ustreznih poti, na podlagi »srečujočega se planiranja«, in ob upoštevanju prej navedenih treh temeljnih zahtev, ne bo bojazni, da vsebinske naloge pedagoške službe ne bodo dovolj aktualne, uporabne za pomoč in olajševanje konkretnih problemov preobrazbe v praksi. Čim manj pa bi smelo biti tistih »padalskih« nalog, ki jih tako mi kot vzgojno-izobraževalne organizacije neradi sprejemamo, saj nam hromijo načrtovani ritem dela in zaradi naglice navadno ne dajejo strokovno ustreznih rezultatov.

Drugi temeljni pogoj za uresničitev prej naštetih temeljnih zahtev vidim v izbiri ustreznih oblik in metod dela pedagoške službe. Tu kaže dati prednost tistim delovnim prijemom, s pomočjo katerih bomo v čim tesnejšem, čim pogostejšem in neposrednem stiku s pedagoškimi delavci in drugimi subjekti vzgoje in izobraževanja. Delovni prijem pedagoške službe morajo tudi odločneje prispevati k usposabljanju izvajalcev preobrazbe za razčlenjevanje njihovega dela. Od oblik in metod dela pedagoške službe je veliko odvisno, če se ji bo posrečilo vzpostaviti s pedagoškimi delavci odnos dveh enakopravnih subjektov. Z ustreznimi delovnimi prijemi, oprtimi na selektivno opredeljene vsebine, pedagoška služba tak odnos lahko vzpostavi.

Nadaljevanje na 2. strani

poklicno usmerjanje

Komisija za poklicno usmerjanje pri Zvezi društev kadrovske delavce Slovenije, koordinacijski odbor za usmerjanje vpisa in poklicno usmerjanje pri Izobraževalni skupnosti Slovenije in Zveza skupnosti za zaposlovanje SR Slovenije so ob koncu leta 1982 organizirali posvetovanje o aktualni družbeni in strokovni problematiki usmerjanja v izobraževanje in delo. Smoter in naloga posveta je bil proučiti nekatera vprašanja ob izvajanju reforme usmerjenega izobraževanja in usmerjanja mladine in odraslih v izobraževanje in delo. Na posvetovanju so bili predstavljeni tudi nekateri odgovori na to, kako v organizacijah združenega dela doseči večjo motivacijo za izobraževanje ob delu in iz dela in kaj storiti strokovno, gmotno in organizacijsko za stalnost izobraževanja in izpopolnjevanja, kako uravnati usmerjanje v izobraževanje ali v tiste usmeritve in smeri, kjer so stvarne možnosti za zaposlovanje in večjo animacijo najodgovornejših dejavnikov v združenem delu in družbi za kakovostno uresničevanje smotrov in nalog usmerjenega izobraževanja.

Na posvetu je bilo ugotovljeno, da so bili doseženi na področju usmerjanja z usklajeno družbeno akcijo pozitivni premiki, čeprav nekaterih teženj še nismo premagali. Te negativne težnje zelo močno vplivajo na sedanje vrednotenje dela, poklicev, smeri izobraževanja in na tradicionalno delitev poklicev na ženske in moške. Usmerjanje še ni resnično včlenjeno v vzgojno-izobraževalni proces in združeno delo. Zato je potrebna odločnejša družbeno-politična in strokovna akcija, da bi doumeli družbenoekonomski in humani pomen usmerjanja.

Poglavito sporočilo posvetovanja je bilo, da je treba usmerjanje razvijati kot trajno organizirano strokovno in družbeno pomoč posamezniku, da se zrelo in premišljeno odloča za izobraževanje in delo, v skladu s svojimi nagnjenji, sposobnostmi in potrebami, z zanimanjem in možnostmi združenega dela in vse družbe. Usmerjanje ni enkratna pomoč pri izbiri poklica, temveč pomoč v celotnem poklicnem razvoju, ki se začne že v prvih obdobjih vzgoje in izobraževanja, obsega splošno izobraževanje in izobraževanje za delo, izobraževanje za samoupravljanje, izbiro smeri izobraževanja in smeri delovne aktivnosti, izobraževanja iz dela in ob delu, izobraževanje v samoupravljanju in ob njem — torej celotno izobraževalno, delovno in samoupravno dejavnost človeka — delavca — samoupravljalca.

Zasnova poklicnega usmerjanja se spreminja

Gotovo je danes ena najaktualnejših družbenih nalog razviti zasnovo in široko družbeno akcijo poklicnega usmerjanja v vzgojno-izobraževalnem sistemu in združenem delu. Naše dosedanje izkušnje na področju poklicnega usmerjanja v izobraževanju in delu niso bile dovolj uspešne, zato niso nič manj pomembne. Da bi lahko naredili nadaljnji, večji korak, bomo morali dobro proučiti, kaj označuje zdajšnje stanje, kaj je bilo doslej storjeno, kaj imamo in s čim lahko računamo v prihodnje.

Dosedanji razvoj ni le potrdil pomena usmerjanja za razvoj posameznika, temveč je dokazal, da je usmerjanje podlaga za celostno zadovoljevanje razvojnih kadrovskih potreb združenega dela in zato ni več dvoma, da je usmerjanje funkcija izobraževanja in dela. Brez usmerjanja ne gre več in naša dolžnost je, da ga

razvijemo do ravni, ki bo ustrezala merilom strokovnosti in družbenim potrebam ter da ustvarimo zanj potrebne možnosti.

Posvet o vlogi poklicnega usmerjanja v združenem delu, ki ga je maja 1977 skupaj s Slovenskim društvom za poklicno usmerjanje organiziral izvršni odbor predstava RK SZDL Slovenije, je v svojih stališčih in sklepih opredelil poklicno usmerjanje kot sistematično organizirano in usmerjeno družbeno in strokovno dejavnost, ki pomaga mladini in odraslim, ko se odločajo za poklic in v poklicnem delu. Pri tem moramo upoštevati tudi:

— stopnjo gospodarskega, družbenega in kulturnega razvoja

— vzajemne odnose v razvoju človeških resursov ter med gospodarskimi, družbenimi in kulturnimi cilji družbe

— potrebe in možnosti zaposlovanja (tako v ožjih in širših družbeno-političnih skupnostih)

Glede na vse večje podružbljanje poklicnega usmerjanja se vse bolj uveljavlja opredelitev, da je poklicno usmerjanje sistematično organizirano in usmerjeno družbeno in strokovno dejavnost, ki omogoča posameznikom tako izbiro poklicne poti, ki ustreza njihovim osebnostnim značilnostim ter značilnostim in zahtevam družbeno-gospodarskega in tehnološkega razvoja.

Enkratnost izbire poklica smo zamenjali s trajnim procesom izbire poklicev poti in poudarili, da ne gre le za strokovno, temveč tudi družbeno dejavnost, ki ni usmerjena zgolj ali predvsem k mladini.

Seveda pa ne moremo mimo resnice, da smo lahko doslej razvili takšno zasnovo usmerjanja, kakršno je bilo mogoče razviti v danem vzgojno-izobraževalnem sistemu. Srednje izobraževanje se je cepilo na povsem ločene vrste srednjih šol: šole, med katerimi ni bilo nikakršne medsebojne povezanosti, nikakršnega vodovodnega prehajanja, šole, ki so po svoji zasnovi nekomu dale vse možnosti pri izbiri poti za

Zlatko Šurjak: Delavec

pridobitev družbeno najuglednejših poklicev, ter šole, ki s svojimi izobraževalnimi programi delavcem in delovnim ljudem niso zagotavljale trajne poklicne rasti in tudi najuspešnejšim učencem niso omogočale rasti in razvoja sposobnosti skozi vso delovno dobo.

Takšnemu vzgojno-izobraževalnemu sistemu se je preveč pasivno prilagajala zasnova usmerjanja, zaradi česar je usmerjanje (bolje: odsotnost usmerjanja) pri velikem delu mladine povečalo negativno socialno selekcijo. Še večja slabost dosedanjega usmerjanja pa je bila, da je bilo namenjeno le mladini, izključevalo pa je usmerjanje zaposlenih delavcev, ki so se želeli izobraževati ali pa so se izobraževali ob delu.

Vse to je že dlje časa opozarjalo, da moramo zasnovo in dejavnost poklicnega usmerjanja bistveno razširiti in jo razviti kot

Za sodobnejše usmerjanje v izobraževanje in delo

Naloge šole, združenega dela in celotne družbe

družbeno pomembno dejavnost, kot široko zasnovano usklajeno akcijo. Seveda so za to potrebne tudi trdne teoretične osnove in strokovni kadri.

Zakon o usmerjenem izobraževanju je pravzaprav naredil za zdaj le »revolucijo z vrha«, resnični prevrat v izobraževanju za delo, iz dela in ob delu pa bo moral izvesti združeno delo samo. Posebne izobraževalne skupnosti so začetek procesa, v katerem bodo združeni delavci, izvajalci vzgoje in izobraževanja in vsa družba vplivali na oblikovanje izobraževalnih potreb tako po obsegu, količini in vrsti kot po vsebini in kakovosti. Za zdaj opažamo, da se delovne organizacije težko sporazumevajo med seboj, še težje pa z izvajalci izobraževanja. Položaj zapleta še to, da te organizacije nimajo izoblikovanih dolgoročnejših kadrovskih potreb.

Pri usmerjanju — misel na prihodnost

Temeljni izobraževalni prevrat bi torej moral nastati v samem delu, kjer bi se moralo korenito spremeniti že samo pojmovanje izobrazbe, kvalifikacije in poklica. Eden, čeprav seveda ne edini vzrok, da naši izobraževalni dosežki očitno ne dajejo zaželenih učinkov, je tudi v tem, da so naši poklici, kvalifikacije in izobrazbene stopnje tudi v organizacijah združenega dela prej prilagojeni staremu izobraževalnemu sistemu, namesto da bi bilo narobe, ko bi namreč izobraževalni sistem izhajal iz dela in delovnih nalog. Vsako poklicno usmerjanje je usmerjanje za prihodnost, bližnjo ali bolj odmaknjeno. Zato je za poklicno usmerjanje treba poznati, iz družbenih razvojnih načrtov, podatke o tem, koliko kadrov bomo potrebovali v določenih obdobjih, o stopnji delitve dela, o zamenljivosti poklicev, o lastnostih, ki bodo potrebne novi delitvi dela za uspešno delo in še kaj. Mladini bi morali razlagati družbeno logiko dela, spremembe v združenem delu in pojasniti drugačno gledanje na poklice. K novi logiki pri izbiranju poklicnega razvoja bo prispevalo

sameznih šol, ki izvajajo nove programe. Tega se seveda ne da odpraviti v enem letu. Zato bo potreben daljši čas, veliko strokovnega dela, usposabljanja učiteljev in zlasti veliko potrpljenja. Ni pa mogoče sprejeti (še zlasti ne v poklicnem usmerjanju) zamisli, ki ponovno oživljajo bistvo dualizma v izobraževanju za delo in nadaljnje izobraževanje, s tem da zahtevajo za posamezne usmeritve izjemen status, skratka, da bi imeli za nadarjene posebne šole. Na vseh področjih dela potrebujemo vrhunske strokovnjake, če hočemo zagotoviti skladen družbeni razvoj.

Iz vsega tega sledi, da je potrebna preobrazba poklicnega usmerjanja (in kadrovske prakse v najširšem pomenu) v skladu z interesi združenega dela. Poklicno usmerjanje mora imeti samoupravno vsebino, da bi bilo lahko v prid delavskemu razredu. Ne moremo ga pojmovati osamljeno in ločeno od zaposlovanja in celotnega razvoja kadrov. Le poklicna (delovna) usmeritev lahko ustvari resnično zvezo med šolo in delom, vpliva na sestavo, organizacijo in vsebino izobraževanja in prispeva pri reševanju najpomembnejših tako rekoč življenjskih problemov sodobne družbe.

V teoriji in praksi se mora zato razvijati kot interdisciplinarno področje, postati mora del delovnih načrtov vzgojno-izobraževalnih organizacij in organizacij združenega dela, s tem pa tudi odgovornost vseh pedagoških in drugih strokovnih delavcev, ki delajo v izobraževanju in kadrovskih službah.

Prispevek k temu je nedvomno zasnova poklicnega usmerjanja v socialistični samoupravni družbi, ki jo je ob koncu l. 1981 sprejela konferenca Zveze združenj za poklicno usmerjanje Jugoslavije.

Prednostne naloge

Za nadaljnje razvijanje samoupravne organiziranosti in vsebinske zasnovanosti usmerjanja v Sloveniji so aktualne tele prednostne naloge v prihodnjem obdobju:

● Delo nosilcev usmerjanja je treba bolj podpreti z ugotovitvami o dolgoročnih potrebah po kadrih posameznih poklicnih profilov v občinah, območjih in republikah.

● Razviti in izboljšati je treba metodologijo samoupravnega načrtovanja in sporočanja kadrovskih in izobraževalnih potreb, da bi lahko pripravili in objavili strokovno in družbeno verifisirane potrebe po kadrih.

● Za uresničenje ciljev usmerjanja kot pomembne sestavine kadrovske dejavnosti moramo doseči, da se bo družba bolj zavedala pomena te dejavnosti in jo podružbila; pripraviti je treba načrt za širše družbeno zasnovano poklicno vzgojo in informiranje, ki bo v vzgojno-izobraževalnem procesu in združenem delu usmerjeno v vsa obdobja izobraževanja in dela.

● Posebno pozornost pri usmerjanju je treba nameniti usmerjanju zaposlenih v izobraževanje ob delu in iz dela, ki sta čedalje pomembnejši vir za zadovoljevanje izobraževalnih potreb združenega dela; delavce je treba posebej usmerjati k smotnemu odločanju za izobraževanje, izpopolnjevanje in usposabljanje. Organizacije združenega dela bodo morale bolj zgodaj navezovati stike s prihodnjimi delavci in usmerjati delavce v izobraževalne smeri, ki so dolgoročnega pomena za združeno delo. Ob tem je treba tudi v prihodnje računati z izobraževanjem ob delu in iz dela na podlagi osebnega interesa posameznega delavca in ga usklajati s širšimi dolgoročnimi interesi delovne

organizacije in celotnega združenega dela.

● Kadrovske službe v organizacijah združenega dela imajo obsežne naloge povezane z usmerjanjem; med drugim morajo pripraviti strokovne podlage za sprejem srednjeročnih in dolgoročnih kadrovskih načrtov in izobraževanja in skrbeti za njihovo usklajevanje in izvajanje; — organizirati štipendiranje in stike s štipendisti,

— spodbujati in zagotavljati možnosti za nenehno izpopolnjevanje delavcev v skladu s potrebami dela, samoupravljanja in drugih družbenih vlog in potrebami osebnega razvoja.

● Za nadaljnje razvijanje zasnove usmerjanja in njeno uresničevanje bi bilo potrebno več znanstveno-raziskovalnega dela na tem področju. Potrebne bi bile interdisciplinarne raziskave, ki bi upoštevale pedagoške, andragoške, sociološke, psihološke in medicinske vidike usmerjanja.

Sprejeti moramo dogovor o delitvi nalog pri uresničevanju sprejete zasnove usmerjanja, o sodelovanju nosilcev usmerjanja in usklajevanja njihovih dejavnosti.

● Nadaljevati je treba družbeno usklajeno usmerjanje vpisa v vse vrste izobraževanja po osnovni šoli z usklajevanjem potreb združenega dela po kadrih in zanimanju občanov za izobraževanje.

Posvet o usmerjanju v izobraževanju in delu v organizacijah združenega dela (gradivo posveta bo objavljeno v založbi DDU UNIVERZUM) je pomemben prispevek k temu, da bo usmerjanje postalo bolj poglobljeno, trajno, sistematično organizirano in usmerjeno — široko usklajena družbena in strokovna dejavnost vseh družbeno-političnih dejavnikov, gospodarstva, zaposlovanja in izobraževanja.

MILAN PAVLIHA

(Foto: Goran Rovani)

Mesec poklicnih odločitev

Srednje šole, domovi za učence, delavske univerze in izobraževalni centri so objavili vsakoletni razpis za vpis v prvi letnik srednjega izobraževanja in za sprejem v domove učencev (Delo, 23. 2. 1982). Podoben razpis za vpis v začetni letnik visokošolskih delovnih organizacij v študijskem letu 1983-84 sta razpisali univerzi v Ljubljani in Mariboru, študentski domovi pa so razpisali sprejem študentov v prihodnjem šolskem letu (Delo, 25. 2. 1983).

Srednje šole bodo sprejemale prijave za vpis do 25. marca 1983. Po tem roku bodo po potrebi usklajevale število prijavljenih kandidatov s predvidenimi vpisnimi mesti ter nadštevilnim kandidatom svetovale preusmeritev. Tja do 10. julija naj bi bili vsi kandidati obveščeni glede sprejema, da bi se posamezniki, ki ne bodo sprejeti na željeno šolo, lahko preusmerili do začetka naslednjega šolskega leta na šole s prostimi vpisnimi zmogljivostmi.

Center za razvoj univerze v Ljubljani bo sprejemal prijave kandidatov za vpis v vse visokošolske delovne organizacije do 28. marca t.l. Razpis obeh univerz vsebuje tudi druge roke, ki jih morajo kandidati upoštevati, da bodo pravočasno predložili ustrezna dokazila in da bodo tisti, ki ne bodo sprejeti, lahko poiskali še drugo možnost vpisa.

Zapleteni kolektor že sam po sebi pove, da vpis v prve letnike srednjega in visokega izobraževanja ni preprost postopek. Treba je uskladiti poklicne želje z družbenimi potrebami po strokovnih delavcih vseh smeri in

ravni, včasih tudi opraviti izbiro med kandidati in preusmeriti nadštevilne.

Kadar se bo kandidatom pot do izbrane šole zapletla, ne smejo biti prepuščeni sebi. Pisno sporočilo z negativnim odgovorom ni dovolj, to je le administrativna, navidezna rešitev. Srednje šole se morajo povezovati med seboj in z osnovnimi šolami, od koder so taki kandidati in skupaj iskati rešitev za vsakega posameznika, skupaj s starši in učenci.

Kandidati za študij ob delu lahko dobijo nasvet in potrebne informacije pri strokovnih službah skupnosti za zaposlovanje. Tudi za te kandidate veljajo isti razpisni roki kot za mladino. Ker pa je izobraževanje zaposlenih ne samo interes posameznika, marveč tudi njegove delovne organizacije, univerzi pozivata samoupravne organe delovnih organizacij, kadrovske službe in osnovne organizacije sindikata, da sodelujejo pri obveščanju delavcev o možnostih za izobraževanje in jim pomagajo pri odločanju za nadaljnji študij. Tako se bodo morale povezovati z organizacijami združenega dela tudi srednje šole, saj so neposredni medsebojni stiki najbolj uspešna oblika dogovarjanja ob skupnih nalogah.

Odločitev za poklic in nadaljnje izobraževanje je za vsakogar življenjskega pomena. Za vsako vlogo, ki jo bomo sprejeli ali odklonili, je človek, je posameznikova usoda.

Tega ne bi smeli nikoli prezreti!

J. V.

Spričevalo poklicne zrelosti

Veliko pedagoških delavcev je opravilo strokovni izpit

V šolskem letu 1980-81 in 1981-82 je opravilo strokovni izpit 1327 vzgojiteljic vzgojno-varstvenih organizacij in 1864 osnovnošolskih učiteljev. To predstavlja 84 % vzgojiteljic in 93 % učiteljev osnovnih šol, ki so morali v teh letih opraviti strokovni izpit.

Podatki, ki jih je pripravil Republiški komite za vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo na temelju poročil izpitnih komisij, nam kažejo zelo ugodno sliko o tem, kako zadnja leta vzgojiteljice vzgojno-varstvenih organizacij in učitelji osnovnih šol resno in odgovorno izpolnjujejo predpisano obveznost, po kateri morajo delavci v vzgoji in izobraževanju na koncu pripravniške dobe s strokovnim izpitom dokazati, da so sposobni samostojno opravljati svoje delo.

Podobno bi lahko trdili tudi o učiteljih in vzgojiteljih v organizacijah za usposabljanje, saj jih je v dveh letih napravilo strokovni izpit kar 174. Strogi predpisi, sprejeti v zadnjih letih, so tako pospešili opravljanje strokovnih izpitov, ki so jih prejšnja leta marsikateri odlagali v nedoedel. Opravljen strokovni izpit ni le dokaz zrelosti, pač pa tudi za-

gotovilo socialne varnosti. V času, ko raste število nezaposlenih z višjo in visoko izobrazbo, bi verjetno ne ostali brez odziva razpisi, ki bi jih vzgojno-varstvene in vzgojno-izobraževalne organizacije morale objaviti v primerih, ko bi učitelji ali vzgojitelji v roku ne opravili strokovnih izpitov.

V srednjih šolah in drugih organizacijah za usmerjeno izobraževanje ta zavest še ni prodrla do vseh učiteljev in vzgojiteljev. Po nepopolnih podatkih je med vzgojitelji v domovih za učence v navedenih dveh letih opravila strokovni izpit samo polovica tistih, ki bi to morali storiti. Med učitelji srednjih šol je v zadnjih dveh letih opravilo strokovni izpit več kot 700 učiteljev splošno izobraževalnih in strokovnih predmetov, vendar je ostalo še veliko takih, ki jih ta preskus poklicne zrelosti še čaka.

Zelo vestno so se odzvali zakonskim zahtevam tisti strokovni delavci šol in drugih organizacij, ki ne poučujejo in opravljajo strokovni izpit po novem: namesto učnega nastopa imajo pisno strokovno nalogo. Kar 170 jih je

opravilo strokovni izpit; večina njihovih strokovnih nalog zasluži pohvalo in dokazuje sposobnost za samostojno reševanje zahtevnih strokovnih nalog.

Z znanjem in poklicno usposobljenostjo kandidatov so izpitne komisije večinoma zadovoljne. Le komisije za strokovne izpite vzgojiteljic v vzgojno-varstvenih organizacijah ugotavljajo, da so vzgojiteljice — zlasti tiste s štiriletno vzgojiteljsko šolo — premalo usposobljene za vzgojno delo. V svojem delu ne znajo dovolj uporabljati didaktično-metodičnih načel in pravil; ker ne poznajo dovolj razvojnih značilnosti predšolskega otroka, se pri nastopih ne prilagajajo dovolj razvojnemu posebnostim in zahtevam posameznih skupin.

Splošna ugotovitev izpitnih komisij je, da vzgojno-varstvene in vzgojno-izobraževalne organizacije premalo načrtno uvajajo pripravniške v delo in jim ne dajejo dovolj mentorske pomoči. Tako so pripravniki prepuščeni predvsem svoji iznajdljivosti. Po

na šolah in v vrtcih najbolj usmerjeno in ustaljeno. Najbrž pa bo veliko prijavljenih še kakšno leto zahtevalo delno širitev tega obdobja, da bodo vsi kandidati prišli na vrsto.

Pri kandidatih iz organizacij za usmerjeno izobraževanje, ki med rednim izobraževanjem niso imeli v programu pedagoških predmetov ali si kasneje še niso pridobili pedagoško-andragoške izobrazbe, ugotavljajo izpitne komisije precejšnjo vrzel v pedagoško-psihološki in didaktično-metodični usposobljenosti. Šolam in drugim organizacijam svetujejo, naj takim učiteljem in strokovnim delavcem omogočijo, da se hkrati s pravico na strokovni izpit pripravljajo tudi na pridobitev pedagoško-andragoške izobrazbe. Ta jim bo dala potrebno razgledanost za delo v vzgoji in izobraževanju, hkrati pa tudi zadostno strokovno trdnost njihovi poklicni usposobljenosti.

J. V.

POSODOBLJEN POUK TUJEGA JEZIKA

Čedalje manj težav

Tako kot pri večini predmetov reformirani srednji šoli so navedle precejšnje spremembe tudi pri pouku tujih jezikov pa tudi težave zaradi prilagajanja učiteljev in učencev novim učbenikom. Vsak učitelj mora kar precej znati in se pošteno potruditi, da lahko sledi zahtevam učbenikov, da izrazi tisto, kar mu le-ti ponujajo in doda to, kar je potrebno glede na posebne okoliščine, v katerih poteka pouk. Res je tudi, da je težav iz leta v leto manj. K temu veliko pripomore svetovalna služba Zavoda SRS za šolstvo, ki ima že bogato tradicijo pri pripravljanju seminarjev, in je tudi našla za zdaj najprimernejšo obliko pomoči učiteljem: pogoste nekajdnevne seminarje. Posrečilo se je najti ravnotežje med pomočjo učiteljem pri reševanju praktičnih problemov pri delu z učbeniki, posvetovanjem, na katerem si lahko učitelji izmenjajo izkušnje in dobijo informacije o učnem gradivu ter z nekaj predavanji in vajami, ki predvsem širijo učiteljevo strokovno obzorje.

Prav tak seminar z naslovom Sodoben pristop k pouku tujih jezikov je bil v zimskih počitnicah v Radovljici za učitelje angleškega jezika. V dveh skupinah se je na njem zvrstilo kar lepo število slovenskih anglistov.

Težko je reči, kdo od predavateljev je prispeval več k izpopolnjevanju učiteljev — Mike Stimson (The British Council Zagreb), ki je s praktičnimi zgledi, navezanimi na AJ 1 prikazal možnosti za učenje branja in razumevanja besedila in za popravljanje napak, ali John Dumich (American Language Institute, New York University), ki je ob literarnem besedilu poka-

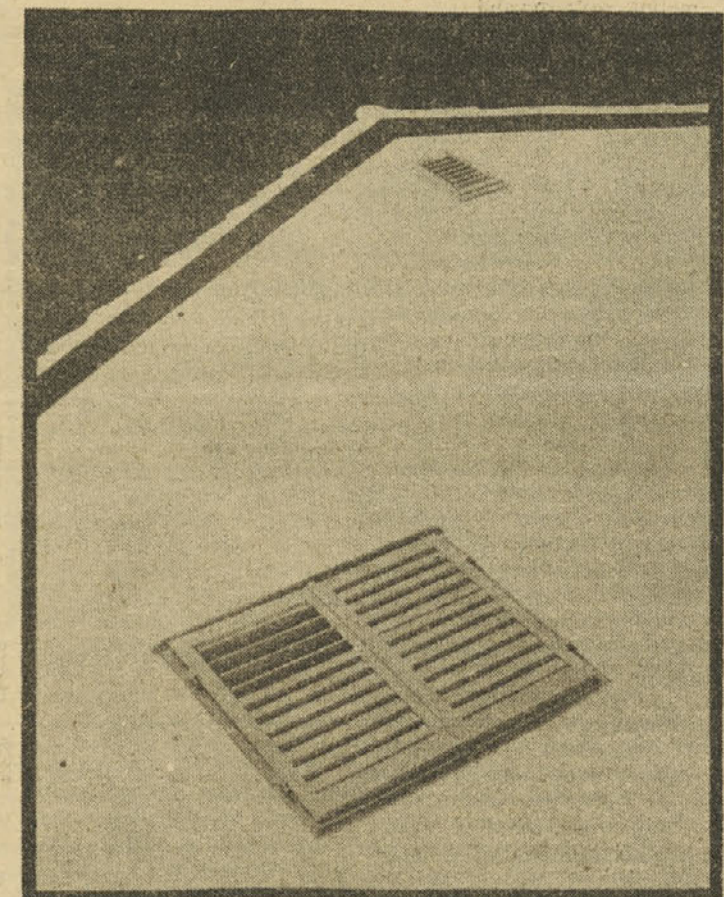
zal nekaj prijemov, uporabljenih tudi za naše razmere, ali John Valdman (Indiana University, Bloomington), ki je pokazal nekaj novosti v zvezi z načini preverjanja ustnega znanja in z merili za ocenjevanje testov. Analiza poezije T. S. Eliota, ki jo je podala dr. Meta Grosman (Filozofska fakulteta Univerze Edvarda Kardelja v Ljubljani), je bila verjetno namenjena predvsem učiteljem na družboslovno-jezikovni usmeritvi, vendar je bilo to tudi za druge, ki se temu v razredu nikoli ne bodo mogli posvetiti, lepo doživetje. Seminar je popestril tudi Dušan Gabrovšek s svojim prispevkom o slovarjih, omenimo pa naj še Gordano Krstić (American Embassy, Beograd), ki je zmeraj pripravljena pomagati učiteljem s strokovnim gradivom, ki je na voljo v ameriški ambasadi.

Pomembno je bilo tudi plenarno srečanje vseh udeležencev seminarja pod vodstvom pedagoške svetovalke za tuje jezike na Zavodu SRS za šolstvo Nevenke Seliskar in prof. Sonje Bercetove, na katerem so učitelji lahko primerjali dosežene uspehe, delovne razmere na posameznih šolah in dobili informacije o pripravi gradiva za drugi letnik usmerjenega izobraževanja. Pogovorili so se tudi o težavah, ki jih imajo pri delu, posebno pozornost pa namenili vprašanju, kaj storiti s tistimi učenci, ki prihajajo iz osnovne šole brez ocene iz tujega jezika in se želijo šolati v smereh, ki tujega jezika ne predvidevajo, v skupni vzgojno-izobraževalni osnovi pa se ga morajo učiti.

FRANKA RODE

Na sliki je dvojezična osnovna šola Draga Lugariča v Lendavi. Šola ima kabinetni pouk, učitelji in učenci pa navezujejo stike z osnovnimi šolami po Jugoslaviji in na Madžarskem. Pestre zunanjske dejavnosti dokazujejo, da tudi tega dela ne zanemarijo. Ob šoli je sadovnjak, v katerem učenci pridelujejo jabolka, hruške in še marsikaj, kar potrebujejo v šolski kuhinji (Besedilo in foto: Jože Žerdin)

Darko Vukov-Colić: Arhitektura

mnenju Republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo bi zato kazalo enotneje urediti potek pripravniške dobe ter bolj natančno določiti pravice in obveznosti pripravnikov in vzgojno-izobraževalnih organizacij.

Kandidati, ki so pohiteli s prijavo za strokovni izpit že po pol leta delovnih izkušenj, se pri nastopih niso preveč izkazali. Izpitne komisije odsvetujejo tako naglico, saj se mora pripravnik pred strokovnim izpitom prebiti skozi začetniške težave in nerodnosti.

S kulturo pisnega in ustnega izražanja, ki se na izpitih preverja ob nastopu in strokovni nalogi, imajo komisije zelo različne izkušnje. Kandidati s šol, ki imajo v predmetniku kulturo pisnega in ustnega izražanja, so med boljšimi. Ta skušnja spodbuja kadrovske šole, naj bi v prihodnje povsod namenili posebno skrb jezikovnemu usposabljanju pedagoških delavcev.

Nekateri kandidati se premalo poglobljajo v temeljno zakonodajo, v zakone in pravilnike, ki urejajo delo v vzgoji in izobraževanju, pa tudi v zakon o delovnih razmerjih in zakon o svobodni menjavi dela v vzgoji in izobraževanju.

Glede vsakoletnega začetka in konca strokovnih izpitov izpitne komisije predlagajo, naj bi se le-ti opravliali od 1. oktobra do 15. maja, torej tedaj, ko je delo

Zimski seminar za učitelje samoupravljanja s temelji marksizma

Od 24. do 28. januarja so imeli učitelji samoupravljanja s temelji marksizma dvodnevni seminar. Potekal je v treh skupinah. Ena skupina je imela seminar v Mariboru, dve pa sta ga imeli v Ljubljani. V vseh treh skupinah se je udeležilo seminarja okrog dve tretjini učiteljev, ki v šolskem letu 1982/83 poučujejo predmet samoupravljanje s temelji marksizma v srednjih in družboslovje v skrajšanih programih usmerjenega izobraževanja. Seminarja se ni moglo udeležiti toliko učiteljev kot ponavadi, ker so se nekatere skupščine občin odločile za štirinajstdnevne zimske počitnice. Tako so se nekateri učenci in učitelji že vračali v učilnice, ko so drugi šele odšli iz njih. Škoda!

Vsebinska seminarja je bila bogata in aktualna. Obravnavala je bila problemska, znanstveno-teoretična in uporabna, visoki ravni v didaktično-metodičnem pogledu.

Na seminarju so se zvrstile tele zanimive teme: o aktualnih ekonomskih problemih Slovenije in Jugoslavije, dograjevanju ekonomskega sistema, politiki in

Posvet o vzgoji in izobraževanju oseb z motnjami v razvoju

Nekatere republiške organizacije, društva, pa tudi tisti, ki se v neposredni vzgojni praksi in v drugih okoljih ukvarjajo z osebami z motnjami v razvoju, so že dalj časa opozarjali, da je treba pripraviti posvet o teoriji in praksi vzgoje, izobraževanja, usposabljanja in izpopolnjevanja otrok, mladostnikov in odraslih z motnjami v telesnem in duševnem razvoju. Glede na številne pobude organizacij in društev in na pobudo strokovnega sveta SR Slovenije za vzgojo in izobraževanje je prevzel pripravo tega posveta Pedagoški inštitut pri Univerzi Edvarda Kardelja v Ljubljani. Pri vsebinskem delu bodo sodelovali tudi Republiški komite za vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo, Zavod SRS za šolstvo, Pedagoška akademija Ljubljana, Društvo defektologov Slovenije, Zveza slušno prizadetih Slovenije, Zveza društev invalidov Slovenije, Zveza društev za pomoč duševno prizadetim SR Slovenije, Društvo mišično obolelih Slovenije in Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije.

Udeleženci posveta bodo obravnavali temeljna spoznanja teorije in dosežke v praksi, ki se navezujejo na vzgojo, izobraževanje, usposabljanje in izpopolnjevanje oseb z motnjami v telesnem in duševnem razvoju. Na posvetu želimo obravnavati družbene in strokovne vidike specialne pedagogike, pa tudi nekatera posebna sistemski in praktična vprašanja, povezana s preobrazbo vzgoje, izobraževanja, usposabljanja in izpopolnjevanja otrok, mladostnikov in odraslih z motnjami v telesnem in duševnem razvoju.

Vsebinsko posveta smo zasnovali v štirih vsebinskih sklopih:

— Pedagoška teorija o vzgoji, izobraževanju, usposabljanju in izpopolnjevanju otrok, mladostnikov in odraslih z motnjami v telesnem in duševnem razvoju (začetki v drugih znanostih, zdajšnja interdisciplinarnost,

izobraževanje
izpopolnjevanje

vprašanja diagnoze, klasifikacije in selekcije, vprašanja zdajšnjega usmerjanja).

— Prikaz družbenih in strokovnih vidikov razvoja organizirane vzgoje, izobraževanja in usposabljanja (zasnove, ki so se doslej pojavljale in njihova povezanost z družbo ter strokovna utemeljenost, današnja zasnova integracije, vprašanja neenotnega izražja, razvoj organizacijskih oblik, zasnova predšolske vzgoje, osnovnega izobraževanja in usmerjenega izobraževanja otrok in mladostnikov z motnjami v telesnem in duševnem razvoju, celodnevno, celostno usposabljanje).

— Problemi specialnih didaktik in metodik (izhodišča in teorije, vplivi didaktičnih teorij, pobude in poti drugih znanosti, interdisciplinarnost, specialnih didaktik in metodik, vplivi psihodinamičnih teorij, komunikacijska teorija, individualizacija in notranja diferenciacija, individualne oblike usposabljanja, današnji koncepti in dosežki).

— Možnosti, oblike in poti funkcionalne vzgoje, izobraževanja in usposabljanja (vloga družine, vloga humanitarnih organizacij in društev, vloga neformalnih skupin ob šoli in zunaj nje, vloga krajevskih skupnosti in organizacij).

Posvet je zasnovan interdisciplinarno, kar se vidi iz namena in vsebinskih sklopov. Referate za posvet so pripravili strokovnjaki iz različnih organizacij in društev, ki se ukvarjajo s problematiko vzgoje, izobraževanja in usposabljanja.

Posvet bo na Bledu, 25. in 26. marca 1983.

Pedagoške in druge delavce, vabimo, da sodelujejo na posvetu.

Morebitne informacije o posvetu dobite na Pedagoškem inštitutu, Gerbičeva 62, telefon 261-275 ali 265-071.

Za pripravljalni odbor
ANGELCA ŽEROVNIK

težavah in izmenjavali izkušnje. Na šole bodo dobili pisno gradivo — napotke za pripravo na posvet.

Fakulteta za sociologijo, politične vede in novinarstvo bo pripravila dopolnilno izobraževanje za učitelje, ki si morajo po stališčih Strokovnega sveta SR Slovenije za vzgojo in izobraževanje v zakonitem roku pridobiti ustrezno izobrazbo za poučevanje predmeta.

Pripravljen je predlog, da v prihodnje ne bi več sprejemali za poučevanje predmeta samoupravljanje s temelji marksizma učiteljev s toliko različnih študijskih smeri kot doslej. Glede na dosedanja stališča Strokovnega sveta SR Slovenije za vzgojo in izobraževanje naj bi se omejili le na profile pod a in b, navedene v učnem načrtu pod točko 3. 4.

Organizatorja seminarja, Fakulteta za sociologijo, politične vede in novinarstvo in Zavod SR Slovenije za šolstvo menita, da so bili smotri seminarja doseženi.

JOŽICA SELAKOVIČ

PODOBA OSNOVNE ŠOLE V MOJSTRANI

Vsestranski učitelji in učenci

Kar nekaj časa je že minilo, odkar smo obiskali osnovno šolo 16. decembra v Mojstrani, tako da so nekatere slike z obiska že nekoliko zbledle, ostalo pa je še zmeraj toliko odtlenkov, da jih je vredno spraviti na papir. Ena teh slik je že sama šola in njena najožja okolica. Klasična šolska stavba, nič modernega, stari, trdni zidovi. Pred šolo in okoli nje pa množica lesenih kipov, delo mojstranskih osnovnošolcev. Druga slika: mladi ravnatelj osnovne šole v Mojstrani Emil Brezavšek, ki je hkrati učitelj telovadbe in se temu svojemu delu in stiku z otroki noče in ne more odpovedati. In tretja slika: živahna in zgovorna učiteljica podaljšanega bivanja Božena Pečnik.

Pravzaprav so vse te slike bolj napoved, uvod k pogovoru o delu mojstranskih učiteljev in učencev, iz katerega se je izoblikovala celostna podoba osnovne šole Mojstrana: 200 učencev, 20 zaposlenih, od tega 12 učiteljev, dva oddelka podaljšanega bivanja. To so glavni podatki, ki govorijo o tem, da je osnovna šola v Mojstrani dokaj majhna, da so oddelki podaljšanega bivanja kombinirani; v prvem so učenci od 1. do 4. razreda, v drugem pa od 5. do 8. razreda. V sebi pa skrivajo tudi resnico, da mora na majhni šoli učitelj poučevati po več predmetov, da lahko izpolni svojo delovno obveznost. To je po eni strani slabo, saj se učitelji težko temeljiteje poglobijo v snov vseh predmetov, po drugi strani pa so vsebine predmetov tesneje povezane. Med njimi ni prepada, saj učitelj, ki uči na primer biologijo in kemijo, povezuje snov enega predmeta s snovjo drugega. Imajo pa v Mojstrani učiteljico, ki poučuje kar pet predmetov: kemijo, biologijo, gospodinjstvo, gospodinjstvo prakso in srbohrvaščino, poleg tega pa je tudi mentorica turističnega krožka in proizvodno-tehnične dejavnosti na šoli.

Skoraj prav tako vsestranska mora biti Božena Pečnik, učiteljica podaljšanega bivanja in mentorica dramskega krožka. »Pa nisem«, pravi, kajti »težko je obvladati vse predmete — od matematike, fizike, kemije, zgodovine, tujih jezikov. Največ preglavic mi dela fizika in pri fizikalnih nalogah vedno iščem

pomoč učiteljice fizike. Zgodi se, da učenec v podaljšanem bivanju ne zna rešiti kakšne naloge, jaz pa mu ne znam pomagati. Tedaj priskoči na pomoč predmetna učiteljica, tako da nihče ne dobi enice. Sicer pa je delo v podaljšanem bivanju zahtevno, saj so v oddelku učenci različnih razredov, ki imajo različno delo. Navaditi jih moram na tiho delo, vsakemu posebej je treba pomagati, saj so to povečini učenci, ki se težje učijo ali pa doma nimajo najboljših možnosti za učenje. Poleg tega niso vajeni rednega in samostojnega dela in potrebujejo nadzor.«

Božena Pečnik pa kar zažari, ko pripoveduje o dramskem krožku, ki ga vodi že sedem let. »Krožek obiskuje trideset učencev od 2. do 8. razreda in vsi so navdušeni — z mano vred. (Težko je reči, kdo je bolj zavzet — ona ali otroci, najbrž kar vsi enako.) Odločitev otrok je seveda prostovoljna in nikogar ne odklanjamo. Ko pripravljamo igrice, nastop ali proslavo, razdelimo vloge tako, da so jim otroci kos — pa čeprav spregovorijo le stavek ali dva.

Uspešni povsod

Tako smo torej ob obisku v Mojstrani prišli do krožkov, interesnih dejavnosti, ki jih je na šoli kar dvajset. Vsak učenec je v kakem krožku, nekateri sodelujejo celo v dveh, treh ali več krožkih.

»Ponavadi so zelo uspešni učenci vključeni v največ intere-

snih dejavnosti in so v njih tudi zelo uspešni« pravi ravnatelj Emil Brezavšek — in nadaljuje: »V zadnjem času skušamo bolj razviti zlasti proizvodno-tehnične dejavnosti. Letos imamo dva nova krožka — lesarskega in kovinarskega, ustanovili pa bi radi tudi elektro-tehniški krožek. Žal pa tudi nam, tako kot mnogim drugim slovenskim osnovnim šolam, primanjkuje

prostora. S svojim denarjem smo preuredili hišnikovo stanovanje v tehnično delavnico, v kateri bodo vse tri omenjene dejavnosti. Imamo srečo, da smo navezali dobre stike in sodelovanje z delovnimi organizacijami, ki so pokazale veliko razumevanja in dobre volje in nam gmotno pomagale. Iz delovne organizacije LIP v Mojstrani prihaja k nam mentor (brezplačno), dobili pa

smo tudi material in nekaj orodja za našo delavnico. Dogovarjamo se tudi z Elimom, delovno organizacijo na Hrušici, ki bo prav tako posodila strokovnjaka in dala na voljo elektro material, da bodo učenci izdelovali makete električnih vlakov in železnic.

Obe delovni organizaciji sta zainteresirani za sodelovanje z našo šolo, saj vidijo v tem koristi tudi zase. Povedano bolj določno: LIP Mojstrana na primer pričakuje, da se bo vsaj nekaj učencev, ki obiskujejo lesarski krožek, odločilo za poklic strojnega mizarja. Delno je gotovo res, da se delovne organizacije, ki jim primanjkuje kadrov, pogosteje povezujejo z osnovnimi šolami in si tako skušajo zagotoviti prihodnje delavce, vsekakor pa je to dobra oblika poklicnega usmerjanja osnovnošolcev. Razumljivo je torej, da delovne organizacije na Jesenicah in v okolici, kjer potrebujejo veliko delavcev v kovinarski stroki, iščejo stik s svojimi prihodnjimi delavci.

In zato kar hitro najdemo strokovnjake, ki v svojem rednem delovnem času prihajajo na našo šolo in kot mentorji opravijo del svoje delovne obveznosti.

Razvejena dejavnost

To pa seveda ni vse: učence osnovne šole v Mojstrani zanimajo tudi mnoge druge dejavnosti.

Na šoli delujejo še čebelarstvo in fotografski krožek, kulturno-umetniški krožki, med katerimi naj omenimo poleg dramskega vsaj še likovnega in literarnega, in pevski zbor. Med športnimi dejavnostmi, ki jih je veliko, je Emil Brezavšek posebej pohvalil košarkarje, ki so bili kar trikrat zapored občinski prvaki, in planince, ki organizirajo po dvajset enodnevnih izletov v šolskem letu in seveda smučarje.

Kdo drug pa bi smučal, če ni mojstranski osnovnošolci?! Skoraj vsi, brez izjeme so dobri smučarji, saj imajo že tri leta zapored zimsko šolo v naravi kar na najbližjem griču, pa tudi telesno vzgojo imajo zdaj, pozimi, snegu. V preteklem šolskem letu so mojstranski osemletniki opravili precej čistilnih akcij v krajevno skupnost Mojstrana.

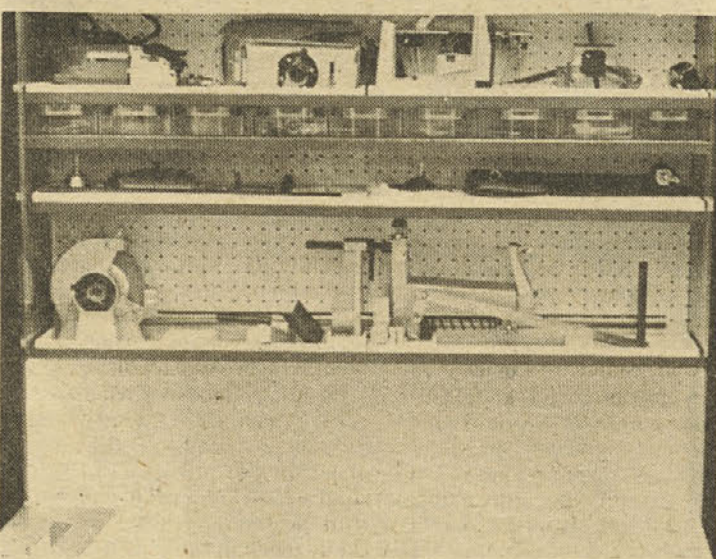
Urejali so makadamske ceste, stili smučarske terene, urejali lenice, drsališče in smučišča; za vsa ta dela so imeli v vstopnicah za drsališče. Vse kaže, kako dobro osnovna šola Mojstrana sodeluje tudi s krajevno skupnostjo. Zato je tudi njihov turistični krožek, ki pravzaprav vodi in organizira vse vrstne akcije, tako uspešen, in uspešnejši tovrstni krožek v Gorenjskem v preteklem šolskem letu. Člani turističnega krožka pa ne sodelujejo samo pri čistilnih akcijah, temveč tudi navdušeno zbirajo gradivo o znamenitostih kraja, njegovih etnografskih znamenitostih.

Res je, da sem se z Emilom Brezavškom in Boženo Pečnik pogovarjala predvsem o zunajšolskih dejavnostih. In vendar če velja za dobro šolo tista, v kateri se učenci tudi dobro počutijo, potem je osnovna šola v Mojstrani z vsemi interesnimi dejavnostmi — dobra šola.

JASNA TEPINA

Video terminal Kopa 1000 omogoča komunikacije z računalnikom. Vključen je v Delta računalniški sistem (Foto: M. Novšak)

Delovna miza z lepo zloženim orodjem, ki ga izdeluje Iskra (Foto: M. Novšak)

Svetloba črnega zlata

Mladi se spet odločajo za rudarski poklic

»Zemlja odkriva v svojih nedrjih še ogromna bogastva. Vabimo te, da se nam pridružiš in skupaj z nami, rudarji in geologi, gospodaršiš s tem bogastvom. Tvoj kos kruha ne bo pridobljen z lahkoto, toda velik bo in prislujen s častnim in spoštovanim delom.«

Tako je zapisano v knjižici o poklicih v rudarstvu in geologiji, namenjeni učencem pred izbiro poklica. Koliko mladih se odloča za rudarske poklice in kako jih pridobivajo za delo pod zemljo, med črnimi premogovnimi skladi, v časih, ko vsi iščemo lažje delo in čim bolj udobne delovne razmere? Katere so svetle strani, s katerimi lahko privabljajo mlade v te poklice, saj se ni mogoče zamišljati poklicne odločitve brez svetle prihodnosti.

Odgovor na ta vprašanja sem iskal pri delavcih kadrovske izobraževalne službe Rudarsko-energetskega kombinata v Titovem Velenju. Osrednji strokovni team te službe sestavljajo: Martin Štrajner, Aca Poles, Martin Pustatičnik in Franc Nežmah.

Bili so časi, ko je bilo delo rudarjev slabo cenjeno in ko je kljub nenehnemu posodabljanju dela v rudniku pritok mladih iz naše republike v rudarsko šolo domala usahnil. Kandidate so morali iskati zunaj naše ožje domovine. Narodnostni sestav Titovega Velenja se je tako spreminjal. V zadnjem času pa se je pritok mladih iz drugih republik začel manjšati, pa tudi neredki izsolani rudarji se vračajo v svojo republiko, kjer zaslužek ni slabši.

V teh okoliščinah je moral rudnik lignita Titovo Velenje za-

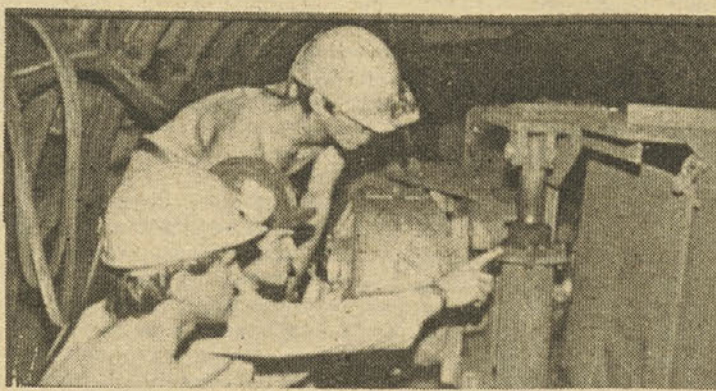
četi iskati nove možnosti za pridobivanje naraščajočega. Za rudnik lignita in celoten rudarsko-energetski kombinat, s tem pa tudi za slovensko gospodarstvo je v času energetske krize zagotovitev potrebnega števila rudarjev življenjskega pomena. Dovolj je, da pomislimo, da dobivamo iz šoštanjske termoelektrarne domala polovico električne energije. Rudarji morajo izkopati vsak dan ogromne količine lignita: z dnevnim izkopom bi lahko, kot pravijo, natovorili vlak, ki bi bil dolg od Titovega Velenja do Polzele. Letna količina premoga, iztrganega zemlji, znaša pet milijonov ton.

TEHNOLOGIJA SE JE SPREMENILA

Tako visoko produktivnost rudnika omogoča drugačna tehnologija kot nekoč. Rudarja s krampom je večinoma zamenjal mehaniziran odkop. Na posameznih čelih delajo 10 do 15 članske rudarske skupine, ki upravljajo z najsodobnejšimi izkopnimi napravami, vrednimi po 20 do 30 milijard starih dinarjev.

Sedemdeset odstotkov dela v rudniku je zdaj že tako mehaniziranega — čez pet let ga bo 80 do 85 odstotkov. Če je med mladino poudarjena želja, da bi si v rudarski šoli pridobila izobrazbo

rudarskega tehnika oziroma pete zahtevnostne stopnje, to ni nič narobe, pravijo. Tako dragocene in zahtevne naprave lahko zupamo le sposobnim in strokovno dovolj izobraženim delavcem.

Res pa je, da zahteva rudarjevo delo telesno moč in utrjenost. Tu ni enakopravnosti med spoloma: ženevska konvencija, ki jo je podpisala tudi Jugoslavija, prepoveduje ženskam delo pod zemljo.

KAJ PRIVABLJA MLADE V RUDARSKI POKLIC

V lanskem šolskem letu je prišlo do preloma pri pridobivanju mladih iz naše republike za rudarske poklice. Zgodilo se je,

da je bilo že več kandidatov iz naše republike kot od drugod. Od takrat so v Titovem Velenju je vsak odvisen od vsakega, je razvilo to njihovo medsebojno povezanost. V medsebojnih stikih tudi ne manjka vedrine in tistega možatega humora, ki jim ga tudi v jami ne zmanjka.

Mladim, ki se prijavijo v šolo, nudijo med izobraževanjem zelo ugodne možnosti (štipendije, bivanje v domu učencev in drugo). Mladi, pa tudi njihovi starši vedo, da se jim obeta dober kos kruha, pa tudi do stanovanja bodo nekoč lažje prišli, kot v drugih poklicih. Rudarji, ki so nekoč pravili, da svojega »poba« že ne dajo v jamo, mislijo danes drugače. Sicer pa se mladim Titovo Velenje priljublja. Res je, da če prideš ob katerem koli letnem času v Titovo Velenje in zaviješ morda še v njegovo okolico, moraš priznati, da je to lepa dežela, polna svetlobe in zelenja, izoblikovana z griči in gorami v ozadju kot mogočen amfiteater.

prosvetnimi delavci, je rekel eden izmed mojih sogovornikov. Trdo delo pod zemljo, kjer je vsak odvisen od vsakega, je razvilo to njihovo medsebojno povezanost. V medsebojnih stikih tudi ne manjka vedrine in tistega možatega humora, ki jim ga tudi v jami ne zmanjka.

Mladim, ki se prijavijo v šolo, nudijo med izobraževanjem zelo ugodne možnosti (štipendije, bivanje v domu učencev in drugo). Mladi, pa tudi njihovi starši vedo, da se jim obeta dober kos kruha, pa tudi do stanovanja bodo nekoč lažje prišli, kot v drugih poklicih. Rudarji, ki so nekoč pravili, da svojega »poba« že ne dajo v jamo, mislijo danes drugače. Sicer pa se mladim Titovo Velenje priljublja. Res je, da če prideš ob katerem koli letnem času v Titovo Velenje in zaviješ morda še v njegovo okolico, moraš priznati, da je to lepa dežela, polna svetlobe in zelenja, izoblikovana z griči in gorami v ozadju kot mogočen amfiteater.

ŠOLA IN UČITELJI POMAGAJO

V letošnjem šolskem letu so za pridobivanje učencev obiskali več kot sto šol. Z besedo, filmom in drugim gradivom so seznanili z delom v rudarstvu več kot 7 tisoč učencev osnovnih šol. Navezali so stike z vodstvi šol, svetovalnimi delavci in mentorji poklicnega usmerjanja, z njihovo pomočjo tudi s starši, neposredno pa tudi z zavodi za zaposlovanje.

Da bi poglobili medsebojno sodelovanje, so v decembru povabili delavce šol na prvo srečanje v Titovo Velenje, jim razkazali šolo in dom učencev, mesto in njegove znamenitosti. Rudar-

ski strokovnjaki so jih širše seznanili z delom v rudniku in njegovimi perspektivami. Srečanje je utrdilo stike, ki obetajo mnogi tudi za prihodnje.

Franca Nežmaha, ki je vzporedno s stiki s šolami, učitelji in učenci, smo povprašali, kak je začel orati to ledino.

»V začetku sem se neposredno pogovarjal z vodstvi šol in si tako organiziral dan in čas za predvajanje filma in razgovor z učenci. Kasneje sem se povezal z zavodi za zaposlovanje in so mi ti pripravili obiske za svoj šolski okoliš. Zavod za zaposlovanje Murski Soboti je pripravil posvetovanje mentorjev poklicnega usmerjanja in tam smo se še več pogovorili o medsebojnem sodelovanju in obiskih na šolah. Na ta način se povezujejo zdaj tudi drugi zavodi za zaposlovanje.«

Učitelji in učenci ga lepo sprejemajo. Kažejo polno mero razumevanja in zanimanja za rudarske poklice. Učenci so povsod z zanimanjem gledali film in poslušali predavanje.

Iz želja za prihodnje? Da osnovne šole ne le v ožji in širši okolici, ne le na Koroskem in severovzhodni Sloveniji, marveč tudi drugod pri usmerjanju mladih mislili tudi na poklice v rudarstvu, jih seznanjali s potrebami, možnostmi in delovnimi razmerami, jim odpirali tudi na tem področju možnost lepe prihodnosti, saj ima tudi črno zlato svoje svetle strani.

Tako bo do vseh učencev naših osnovnih šol prišlo toplo vabilo rudarjev iz Titovega Velenja. Na to povabilo se je do sedaj so mi telefonirali iz Titovega Velenja, odzvalo letos že več kot 200 učencev!

JOŽE VALENTINČIČ

